Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 60/2023 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen valtionhallinnon tuottavuusohjelman vaikutuksista henkilöstön riittävyyteen ja lainsäädännön laatuun

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Minja Koskelan /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 60/2023 vp:

> Millaisia vaikutusarvioita hallitus on tuottanut valtionhallinnon tuottavuusohjelman toteuttamisesta liittyen 1) lainsäädännön valmistelun laatuun 2) asiantuntijatyöhön ja sen kehittymiseen valtionhallinnossa ja 3) kustannusvaikuttavuuteen eli toimien tarkoituksenmukaisuudesta suhteessa tavoiteltavaan säästöön,
>
> mikäli vaikutusarvioita ei ole tuotettu, miten hallitus arvioi edellä mainittuja seikkoja suhteessa euromääräiseen sopeutustavoitteeseensa ja
>
> miten hallitus arvioi lainsäädännön laadun ja demokratian kannalta kehityksen, jossa virkamiestyö siirtyy yhä enemmän konsulteille?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallituksen talouspolitiikan painopisteet ovat taloudellinen vakaus, työllisyys, talouskasvu sekä hyvinvointipalvelujen turvaaminen. Hallitus sitoutuu julkisen talouden tasapainottamiseen varmistaakseen kansalaisten hyvinvoinnin ja kestävän talouskehityksen. Velkaantumiskehityksen pysäyttäminen edellyttää julkisen talouden vahvistamista yhteensä yhdeksällä miljardilla eurolla kahden vaalikauden aikana. Hallituksen tavoite on vahvistaa julkista taloutta kuudella miljardilla eurolla tämän vaalikauden aikana. Pidemmän aikavälin tavoitteena on tasapainottaa julkinen talous ja kääntää velkasuhde laskuun muiden Pohjoismaiden tasolle.

Kun tavoitellaan näin merkittävää julkisen talouden vahvistumista, on luontevaa, että kaikkia valtion budjettitalouden menokohteita tarkastellaan osana sopeutustoimia. Valtionhallinnon toimintamenot muodostavat hyvin merkittävän kokonaisuuden budjettitalouden menoista. Niin sanotussa teknisessä kehyspäätöksessä vuosille 2024-2027 valtion toimintamenomomenttien (momenttitunnukset 01–14) yhteen lasketut määrärahat olivat noin 7,8 miljardia euroa tai noin 9 prosenttia koko budjettitalouden menoista vuonna 2027. Niiden jättäminen kokonaan sopeutustoimien ulkopuolella kasvattaisi muista menokohteista tehtävien säästöjen mittaluokkaa.

Tuottavuusohjelman taustaksi on syytä myös huomata, että valtion budjettitalouden piirissä oleva henkilöstömäärä on kääntynyt viime vuonna selvään kasvuun. Vuoden 2022 lopussa valtion henkilöstömäärä oli noin 80 000 henkilöä ja vuodesta 2017 alkaen henkilöstömäärä on kasvanut lähes 7 000 henkilöllä. Lisäksi valtion henkilöstökertomuksessa ennustetaan, että vuoden 2022 henkilöstöstä yli 9 000 on siirtynyt vanhuuseläkkeelle ja yli 25 000 muille sektoreille tai eläkkeille vuoteen 2027 mennessä.

Tuottavuusohjelman valmistelun tueksi asetetaan valtiovarainministeriön johdolla toimiva työryhmä, johon tulee edustus kaikista ministeriöistä. Talouspoliittinen ministerivaliokunta käsittelee toimenpiteiden valmistelua seuraavan kerran vuoden lopussa, minkä jälkeen ministeriöt sisällyttävät hallinnonalansa toimenpiteiden euromääräiset vaikutukset tammikuussa 2024 valmistuvaan ehdotukseensa vuosien 2025-2028 määrärahakehyksiksi. Talouspoliittinen ministerivaliokunta seuraa tämän jälkeen toimeenpanoa ja linjaa tarvittaessa muutoksista vaalikauden lopun ajan. Eri hallinnonalojen tuottavuusohjelmien vaikutukset tarkentuvat työryhmätyöskentelyn edetessä, kun ohjelmien tarkempi sisältö on tiedossa.

Toisin kuin Vanhasen hallitusten tuottavuusohjelmissa, hallitus ei perusta tuottavuusohjelman tavoitteita henkilöstömäärän kehitykseen. Tästä syystä ei ole suoraviivaista, että tuottavuusohjelman toimeenpano johtaisi merkittäviin henkilöstövaikutuksiin. Hallinnonalat voivat sopeuttaa toimintaansa eri tavoin ja mahdollisuudet vaihtelevat hallinnonaloittain. Tuottavuusohjelmat voivat sisältää myös erilaisia rakenteellisia uudistuksia, toimintojen uudelleenjärjestelyjä sekä myös ulkoisen rahoituksen osuuden kasvattamista eri toiminnoissa. Valtiovarainministeriön meno- ja rakennekartoituksesta tiedämme, että valtionhallinnon toimintamenomomenttien toiseksi suurin kuluerä on erilaisten palvelujen ostot, minkä kustannuksia voidaan myös sopeuttaa osana tuottavuusohjelman toimeenpanoa. Kokonaisuus koskee valtion virastojen toimintamenojen lisäksi mm. Kansaneläkelaitoksen ja Metsähallituksen sekä muita toimintamenotyyppisiä menoja.

Tuottavuusohjelman toimeenpanossa hyödynnetään digitalisaation mahdollisuuksia tehostaa julkisen sektorin toimintaa. Osana tuottavuusohjelmaa käynnistetään lisäksi julkisen sektorin tilaohjelma, jonka tavoitteena on tehostaa julkisen sektorin tilakustannuksia sekä hakea ratkaisuja valtion hyvinvointialueiden ja kuntien välisiin tilaomaisuuskysymyksiin. Tilankäyttöä pyritään tehostamaan siten, että ohjelmassa huomioidaan pandemian jälkeiset työn tekemisen mallit. Näiden kokonaisuuksien toimeenpanon mahdollistamat säästöt ovat merkittäviä ja niiden vaikutukset tarkentuvat työryhmän työskentelyn edetessä.

Tuottavuusohjelmien valmistelu sisältyy hallitusohjelmaan. Toimenpiteet tähtäävät yhteensä 90 miljoonan euron säästöön vuonna 2025, 134 miljoonaan vuonna 2026 ja 243 miljoonaan vuodesta 2027 alkaen. Edellä mainittujen kokonaisuuksien mahdollistamat säästöt huomioidaan 243 miljoonan euron tavoitteen saavuttamisessa, mikä vähentää painetta yleisille tuottavuus-säästöille niillä hallinnonaloilla, jotka pystyvät sopeuttamaan toimintaansa mainituin tavoin.

Helsingissä 3.10.2023

Valtiovarainministeri Riikka Purra

VN/26240/2023-VM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Purra Riikka 91308005H

2023-10-03